

O ZIMSKI REZI VINSKE TRTE

Rez trte bomo zaradi obsežnosti razdelili na dva dela. Tako bomo v prvem delu posvetili več pozornosti teoretičnim osnovam in pripravam na rez, v drugem pa praktični izvedbi različnih oblik zimske rezi.

Slika 1: Klasika pred rezjo

Slika: Dobra razporeditev rodnega lesa - zračnost

1. PRIPRAVA NA ZIMSKO REZ

Teoretične osnove in temeljna razmišljanja so pri rezi zelo pomembna, saj prav zaradi tega ločimo dobro opravljeno rez od običajne vsako leto po istem receptu določene rezi. Tudi v vinogradništvu, kot tradicionalni kmetijski panogi so pomembne spremembe in samo tisti, ki jim bo sledi, bo uspešen, vsem ostalim bo ostala zgolj prijetna zgodba in lepi spomini, od katerih se žal ne more preživeti in še manj razvijati v bodoče!

Rez trte ostaja temeljno vinogradnikovo opravilo, ki na začetku vinskega letnika tako kot pri dirkalni tekmi avtomobilov običajno odloča o rezultatu že na začetku.

Spomniti vas moramo, da smo o rezi, tej večno znani neznanki, podrobno spregovorili že velikokrat. Vsi prispevki o rezi trte se dograjujejo in prav vsi na svoj način in iz svojega zornega kota sestavljajo celoten pogled na ta ukrep. Ne želimo se ponavljati, toda obstajajo temeljne resnice, ki se nenehno obnavljajo in se jih kot vsakodnevnega kruha tudi nikoli ne naveličamo. Preden nadaljujemo vas moram opozoriti, da je v svojem bistvu rez trte nasilje nad trto in da deluje na trto zelo depresivno, saj zmanjša tako kapaciteto rasti, čeprav se bujnost celo poveča. Prav tako vpliva rez depresivno na pridelek, saj imamo ob manj rigorozni rezi več mladik, posledično več grozdja, zaradi tega bo slabša rast in celotna energija se bo enakomerno porazdelila med listje grozdje in mladike. Vse dobro in slabo, ki sestavlja rez dokazuje, da z zimsko rezjo ničesar končno ne določimo, temveč zgolj pričnemo in nastavimo samo izhodišče za končno zgodbo vinskega letnika, ki je pred nami.

Še vedno je za dobro opravljeno rez pomembno da imate trto radi, da veste kaj želite, kakšne imate cilje in da ob dosledno opravljeni rezi tudi imate vso potrebno znanje.

Pred rezjo bomo osvežili nekatere temeljne resnice in trajna pravila, nato pa bomo stopnjevali umetnost rezi z odgovori na vprašanja: kako bomo rezali?, zakaj bomo tako obrezovali?, in kakšne bodo posledice zaradi naše rezi?

Pred rezjo bomo:

- Ugotovili zdravstveno stanje lesa in prezimitev zimskih oces, za kar je potreben vzdolžen prerez očesa. V letu 2007 je trta zelo dobro dozorela, prav tako je v idealnem času bila opravljena diferenciacija zimskih oces, tako da lahko upravičeno pričakujemo dober nastavek in enakomerno odganjanje trte v letu 2008. Opozoriti moramo na težave, ki se lahko pojavijo povsod tam, kjer so bile trte prebujne in preobremenjene, na nizkih legah in na trtah z velikimi grozdi in debelim strženom. Sicer pa to ponavljamo vsako leto!
- Določili obremenitev (število narezanih oces na m^2 življenskega prostora). Priporočeno število je zgolj priporočilo in ne končni cilj, saj se lahko v izjemnih letih, kot je bilo v letu 2007 tudi pri tej priporočenih obremenitvah dosežejo pridelki višji od 25 000 kg/ha in ne samo pri sortah z velikimi grozdi. Zato je z zimsko rezjo določeno zgolj izhodišče za kakovostno grozdje, ki ga končno določimo z pletvijo in jesenskim redčenjem pridelka.
 - sorte z **velikimi grozdi** (šipon, rizvanec, žametna črnina...) narežemo na 4-6 oces na m^2 ,
 - sorte z **srednje velikimi grozdi** (l. rizling, b. pinot, chardonnay, r. rizling, sauvignon) 6-8 oces na m^2 ,
 - sorte z **majhnimi grozdi** (traminec, sivi pinot, modri pinot...) narežemo na 8-10 oces na m^2 .Pri klonskih selekcijah in danes je to v večini novih vinogradih, vam priporočamo, da trte ne obremenite z več kot 8 oces/ m^2 . Preobremenitev trte bistveno zmanjša kakovost grozdju in odločilno skrajša življensko dobo trte!

- Vzpostavili »osebni odnos« in se z vsako trto tudi pogovorili, tako da si vsako trto najprej ogledamo, nato ocenimo njeno kondicijo in jo obrežemo v vskladu z

njenim dejanskim stanjem. V vinogradu smo zaradi trte in v prvi vrsti mora biti vse podrejeno trti, šele nato je vse ostalo!

- Preverite učinkovitost svoje dosedanje rezi, tako da na naključno izbranih trtah v vinogradu preštete na šparonih in reznikih število normalno razvitih rozg (večjih od 1m), nato rozge, ki so bile zavrte v rasti (manj kot 0,5 m) in število zimskih oči, ki niso odgnale. Naredite si preglednico in ugotovite razmerje med njimi. Tako boste hitro ugotovili kam » sodite« in kaj bo potrebno storiti za še bolj uspešno rez.

Več kot 70% učinkovitost: ste dober rezač in lahko tudi v bodoče nadaljujete s svojo rezjo brez tuje pomoči.

Več kot 50% učinkovitosti: priporočamo vam, da se zamislite in da v dodatnem izobraževanju povečate uspešnost svojemu delu

Pri manj kot 50% učinkovitosti: nujno morate spremeniti način svoje rezi, saj delate škodo sebi in trti in to ni dobro ,še manj pametno.

Temeljna znanja o rezi vinske trte

Pomen rezi

Rez trte je vedno ciljno usmerjen in razumen poseg vinogradnika v življenski ustroj trte. Kultivirana oblika trte po rezi je predpogoj za dobre osvetlitvene razmere, za harmonično prehrano in vpliva na stalen enakomerno visok in kvaliteten pridelek grozdja.

Kaj dosežemo z rezjo?

Z rezjo želimo doseči pravilno razmerje med količino, kakovostjo in gospodarnostjo. Z obrezovanjem trajno ohranjamo ciljno vzgojno obliko in preprečimo, da bi trta kot rastlina, ki nima končne rasti, zaradi svojega naravnega razvoja, tudi zdivjala.

Kaj vpliva na rez?

Na rez vpliva več dejavnikov, kot so:

- klima - lega - tla
- sorta in podlaga
- gojitvena oblika
- stanje in dozorelost lesa in rodnih očes
- prezimitev očes
- tradicija ...

Starejše, slabo oskrbovane in po suši prizadete vinograde, ki so na slabih in lahkih tleh, režemo na kratko, bujne vinograde na bogatih tleh pa na dolgo.

Suho in toplo vreme v času dozorevanja enoletnega poganjka (junij, julij in avgust) pospešuje dober razvoj zimskih očes. Prav tako hladno poletje s pomanjkanjem sončnega obsevanja in prekomerno količino padavin skupaj s močnimi napadi rastlinskih bolezni vplivajo na slabši nastavek grozdja v naslednjem letu.

Zgodnejše cvetenje v preteklem letu pozitivno vpliva na rodovitnost v tem letu.

Starejše trte z malimi grozdi in majhnim deležem stržena lahko režemo že zelo zgodaj, mlade trte in trte z velikimi grozdi in večjim strženom in vse ostale trte, ki rastejo na bolj kritičnih nižjih legah obrezujemo pozno v februarju ali celo v zgodnji pomladi.

Na trti imamo:

Stari les - deblo, kraki, štrclji, kordoni - so starejši od dveh let. Deblo ima nalogo, da nudi trti pravilno višino in ravno držo. Kraki, daljši ali krajši, so podaljški debela. Pri novejših gojitvenih oblikah se njihova funkcija vse bolj zmanjšuje in se več ne uporabljajo. Deblo in kraki predstavljajo poti za transport hranilnih snovi. Služijo zbiranju rezervnih hranil. Pomembno je, da na teh delih povzročamo čim manjše poškodbe po rezi, da ne bi prišlo do prekomerne

razrasti jalovih poganjkov. Le-ti predstavljajo, obremenitev za celotni trs v smislu prehrane, zaščite, osvetlitve in s tem kakovosti pridelka.

Dvoletni les - šparon, reznik - se v letu poprej nareže, kot rodni oz. nadomestni les. Pri rezi se tega lesa največ odstrani, odvisno od izbora rodnega lesa.

Enoletni les (rozge) to je enoletni les, ki izrašča iz dvoletnega lesa in enoletni les, ki izrašča iz starega lesa ali jalovke - Izmed njih izberemo rodni in nadomestni les za naslednjo rastno sezono. Pri izboru rodnega lesa sledimo naslednjemu vrstnemu redu;

- Rozge brez poškodb (toča, drgnjenje ob žico), zdrave (Botrytis, Phomopsis) z dobro zrelostjo lesa in zadovoljivo dolžino. Pri omenjenih poškodbah pride zelo pogosto do zlomov pri upogibanju ali do neenakomerne rasti mladik zaradi poškodb očes.
- Rozge srednje moči s povprečno debeljino 6-10 mm. Pretanke rozge imajo v svojem drobnem lesnem delu premalo rezervnih snovi; predebele rozge imajo v večini primerov daljše internodije (razdalje med kolenci), so čvrste s slabo izgrajenim rodni nastavkom. Težje se tudi upogibajo.
- Rozge, ki imajo pravilno pozicijo, kar pomeni, da so najbližje deblu. Na ta način onemogočimo preveliko razrast na starem lesu in prehitro poviševanje dolžine trsa od zaželjene višine. Odstranitev prevelike mase starega lesa, do zaželjene višine, vsakič povzroča velike rezne poškodbe, ki jih trta ne prekrije. Ostanejo kot izsušene lesne rane, ki sistem prehranjevanja na tem mestu za vedno prekinejo, so pa tudi vdorna mesta za razne glive in velikokrat tudi razlog prehitrega propada trte. Zato bi bilo potrebno vse rane, ki so v premeru večje od 2 cm zamazati s cepilno smolo.
- Jalovke - rozge, ki so se razvile direktno iz spečih očes na starem lesu, lahko uporabimo le izjemoma, ko to zahteva oblikovanje trsa. Jalovke se po večini razvijajo v pogojih slabe osvetlitve. Zaradi tega imajo daljše internodije, slab lesni del in slabo izoblikovan rodni nastavek. Če so bili pogoji za razvoj ugodnejši pa lahko tudi jalovkam narežemo rodni les (predvsem pri močno rodnih sortah, ali pri rezi, ki sledi zimski, spomladanski pozebi ali toči v preteklem letu).

Trs rodi praviloma na enoletnem lesu, ki je zrasel iz dvoletnega lesa. Rozge iz starega lesa praviloma niso rodne, so jalovke. Enoletni les - rozgo režemo na čepe (1 oko) ali reznike (2 očesi) oz. šparone (7-9 oči) ali penjevce (5-7 oči). Pri rezi čepov, reznikov, penjevcev ali šparonov odrežemo rozgo 1 do 1,5 cm nad zadnjim očesom, rahlo poševno od očesa, pri zgodnji rezi naj bo rez okrogel, prav tako se pri tej rezi izogibajmo velikim ranam.

Pri gojitvenih oblikah, kjer ima vsak šparon ali penjevec svoj reznik, mora biti reznik vedno pod šparonom ali penjevcem, da se stari les preveč ne podaljša. Kjer je šparon pod osnovno žico lahko reznik zamenjamo z čepom, ali ga tudi kakšno leto tudi povsem opustimo

Kako lahko z rezjo povečamo kakovost pridelanemu grozdju?

Pravo kakovost grozdju, ki izhaja pridelane izenačene kakovosti grozdja lahko zagotovimo:

-Z hitrim in enakomernim odganjanjem vseh narezanih rodni oči.

Pred rezjo bomo v vinogradu hitro ugotovili, da povsod tam, kjer se šparoni križajo, kjer je prebujna rast ali prekomerna zgoščenost in zasenčenost, je večji izpad rodni očes in mladik. Tam kjer je z rezjo omogočena zračnost in osonečenost mladik v času diferenciacije (julija in avgusta v preteklem letu) izpada rodni očes in mladik skoraj ne najdemo. Zatorej z rezjo trte prvenstveno določamo število rodni mladik, šele nato množino grozdja, vse pa je pogojeno od rodnosti, prehranjenosti in zdravstvenega stanja zimski očes.

-Z pravilno obremenitvijo trte.

Zavestno preusmerjanje dela energije iz lesa trte v delno povečano velikost in volumen grozdja, in še posebno v povečano vsebnost in izboljšano kakovost grozdja je izjemno poslanstvo dobrega vinogradnika. Večino energije namreč trta porabi za razvoj lesa, listja in le

manjši del za razvoj grozdja. To preusmeritev gradimo na manjši obremenitvi in boljši razporeditvi teh manj številnih oces, ki bodo zaradi tega tudi vsa odgnala, mladice iz teh oces bodo imele večje število bolj razvitega grozdja, ki bo tudi bolj zdravo in bolj kakovostno. Posledično bomo ob manj številnih mladica dosegli tudi manj zasenčenja, tudi bolj dozoreli les in bolj rodna zimska očesa. Ob tem ne smemo pozabiti tudi manj rastlinskih boleznih in izboljšano prehrano ob znatno manjšem gnojenju. Z manjšo obremenitvijo in boljšo razporeditvijo rodni oces torej dosežemo boljšo kakovost, ob praviloma ne zmanjšani količini pridelka, še posebno pri klonskih selekcijah. Prav tako je pomembno, da lahko taka pridelava grozdja posledično vpliva na večjo varovanje narave in možnosti vključitve tako v naravi prijazno (IPV), kot tudi ekološko (EK) pridelavo grozdja.

-S pravilno razporeditvijo rodni oces in kasneje mladik.

Pravilna in ne pregosta razporeditev rodni oces in njihovo redčenje, kar običajno opravimo kasneje kot pletev rodni mladik omogoča tako pravilno zračnost in osvetljenost trte, kot tudi tisto pravo razvitost, odpornost in kakovost priderlanemu grozdju. Splošno priporočene razdalje med zimskimi očesi so v integrirani pridelavi najmanj 5 cm, kar pomeni, da na tekoči meter med trtami imamo največ 20 rodni mladik. Splošno priporočilo v integrirani pridelavi je do največ 15 mladice na tekoči meter med trtami ali 6-8 cm med rodni ocesi. Vsi tisti, ki v svojem vinogradu želijo pridelati vse bolj kakovostno grozdje in vino boste morali poskrbeti za še večjo razdaljo med rodni enotami. Tako je za pridelavo kakovostnega grozdja iz katerega želimo donegovati vrhunska vina potrebna razdalja med rodni mladica 10 cm in več. Na razdaljo med zimskimi očesi in kasneje med rodni enota v veliki meri vplivajo pridelovalne razmere v inskega letnika, saj ko je veliko sonca so lahko razdalje krajše in v slabih letnikih z manj sonca morajo biti tudi daljše.

2. IZVEDBA ZIMSKE REZI

Danes se pred vinogradniško stroko postavlja izjemno vprašanje, ki postaja tudi vprašanje preživetja in nadaljnega razvoja za veliko število predvsem tržni pridelovalcev: **”Ali in kako bi lahko v vinogradu predvsem z rezjo zmanjšali stroške pridelave, povečali kakovost ob ne zmanjšani količini pridelka in istočasno vplivali na večjo odpornost trte na rastlinske bolezni in na spremenjene klimatske razmere?”**

Po našem mnenju na to vprašanje lahko najdemo več pravilni odgovorov, vsi pa imajo skupno izhodišče in to je v celovitem razumevanju trte in njeni zakonitosti:

-trta je stara in skromna rastlina, ki ni požrešna in je v 70 milijonih let razvila veliko uspešni obrambni mehanizmov, samo žal na človeka ne

-večina ustvarjene energije trta izkoristi za svoj razvoj in razmnoževanje in samo majhen del za nam pomemben pridelek

-v normalni razviti in dozoreli zimski rozgi je toliko energije, kot v več normalno razviti grozdih

-pravilna razporeditev mladice vpliva na zmanjšanje zasenčenja in povečane osvetlenosti listja v poletnem času, in na zmanjšano transpiracijo in potrebo po vodi, kar zmanjšuje tako sušni stres, kot tudi občutljivost na rastlinske bolezni

-rodno zimsko oko ima več brstov, zato lahko izrašča iz istega očesa tudi več mladice, ki imajo odvisno od selekcije lahko tudi več grozdov. Tudi rodna mladica lahko ima od enega do štiri grozdov in vsak grozd na mladici lahko poveča svoj obseg in volumen tudi do 200%. Tako lahko imamo na rodni mladici razpon od 0,1 kg do 1 kg in več pridelka!

Prav te preproste resnice nas morajo prepričati, da mora vsaka rez in s tem vsak pravilen odgovor na zgornje zastavljeno vprašanje, temeljiti na teh zakonitostih.

Vsaka odločitev pri rezi ali na en ali dva šparona, ali bomo narezali ob šparonih tudi rezničke, ali bomo te rezničke spremenili v čepe, ali pa jih bomo tudi povsem opustili je zgolj

vidna posledica naše odločitve. Prepričani smo, da mora danes sodobna rez dati tudi uspešne odgovore in rešitve ne samo za kakovostno, temveč tudi za ekonomično pridelavo, kot tudi za preživetje in nadaljni razvoj vinogradnikov in vinogradništva Slovenije.

Načini za zmanjšanje bujnosti trte!

Slika: Prekomerna bujnost- neizenačeno odganjanje, manjša količina in akkovost grozdja

Z gotovostjo lahko trdimo, da je prav porušeno ravnovesje med bujnostjo in rodnostjo v mnogih naših vinogradih glavni krivec za prebujno rast trte, slabšo rodnost in povečano občutljivost za grozdno gnilobo. Prav vsi smo veliki strokovnjaki, ko je potrebno gnojiti in naekrat ni nobenega več, ko je v zemlji vseh hranil zdaleč preveč in ko je potrebno trto umiriti v rasti.

Prebujna rast je lahko posledica nekaterih dejavnikov: pretirano gnojenje, spočita in bogata tla s hranili, ki so praviloma težka z veliko vsebnostjo glin ali peščenih ilovic, bujna sorta na bujni podlagi, zasenčevanje in pregosto sajenje med trtami, nepravilna lega in končno tudi nepravilna vzgoja in rez trte.

Praviloma prekomerno bujnost rešujemo z povečano obremenitvijo, toda samo z večjim številom mladih poganjkov, torej z dodatno rastjo in nikoli z povečano količino grozdja! To nadpovprečno rast moramo v obliki poletne rezi ali pletve tudi odstraniti.

Bujnost v vinogradu lahko ugotovljamo tako, da primerjamo razmerje med težo enoletnega lesa in količino pridelka.

$$\text{Bujnost rasti} = \frac{\text{Količina pridelka grozdja kg/ trto}}{\text{Količina enoletnega lesa kg/trto}}$$

Razmerje 5:1 je optimalno, v tem primeru nadaljujmo s svojim dosedanjim delom tudi v bodoče

Razmerje 4:1 in manj pove, da preveč energije potuje v rast, potrebno bo spremeniti in dopolniti rez in obremenitev vaši trt

Razmerje 6:1 in več pove, da zaradi prevelikega pridelka trta trpi, nujno morate zmanjšati obremenitev in poskrbeti za dodatno prehrano trte.

Ta razmerja so zgolj okvirna, v naših razmerah še ne dovolj raziskana. Povsem drži trditev, da je trta ovijalka in je rastlina z neskončno rastjo in z izjemno rastno močjo in žilavostjo. Trta ni noben "bon sai", temveč je kot mogočno drevo, ki skromno živi in bogato rodi in neizmerno ljubi sonce. Po našem mnenju v teh razmerjih ni povsem zajeta tudi vsa tista rastna moč, ki smo jo v času vegetacije v obliki zelenih del tudi odstranili. To je še posebej izrazito pri tistih vinogradnikih, ki pri rezi nastavijo več kilogramov grozdja/trto, ob času trgatve pa je pridelok, ki je bil predhodno zaradi pridelovalnih ciljev po pridelavi bolj kakovostnega grozdja, znižan na 1kg- 1,5kg/trto.

Slika: Določanje bujnosti s tehtanjem-tehtanje vsega enoletnega lesa

Povsod tam, kjer se srečujete z pretirano rastjo trte bi priporočili dva preizkušena postopka s katerima lahko dokaj hitro in zanesljivo rešujete prekomerno bujnost trte

Način več šparonov na trti

Ob šparonu pustimo tudi neobrezan reznik na dolžino šparona. Ko povežemo šparon pustimo neobrezan reznik prosto štrleti v zrak. V mesecu maju po nevarnosti spomladanske pozebe, ga skupaj z mladnicami in lepo vidnimi grozdiki tudi odrežemo. Ta neobrezan reznik lahko predstavlja zlato rezervo, če se nam pri vezi zlomi šparon, lahko pa ga v primeru spomladanske pozebe povežete in tako omilite naravno nesrečo. Pri zelo bujnih trtah, lahko na trti brez težav pustite neobrezana dva reznika.

Izmenična šparonska in kordonska rez

V mladih gostih vinogradih, ki so bili posajeni na spočita tla z razdaljo med trtami manj kot meter in pri sortah, ki so po naravi tudi zelo bujne npr: sauvignon, chardonay, rumeni muškati imamo z bujno rastjo tudi največ težav. V tem primeru puščanje večjega števila šparonov zaradi majhnega življenjskega prostora ni mogoče, prav tako pa tudi ni dovolj učinkovito.

V tem primeru uporabimo kotdonsko rez, ko starega šparona ne odrežemo, temveč prav vse enoletne poganjke, ki izraščajo iz starega šparona pustimo in jih obrežemo na tri vidna očesa. Tako lahko tako trto obremenimo z : 12 očesi-en šparon in reznik z 12 očesi

18 očesi-šparon in neobrezan reznik

30 očesi-kordonska rez vseh poganjkov/vidne 3 oči

Pri sortah z velikimi grozdi lahko z tako rezjo zelo povečamo količino pridelka, pri ostalih sortah se količina nekoliko zmanjša.

V naslednjem letu sledi povsem običajna šparonska rez .Prav ta kombinacija med šparonsko in kordonsko rezjo lahko privede do hitre in uspešne harmonije med rastjo in rodnostjo in pripomore k pridelavi zares kakovostnega in zdravega grozdja.Opozarjamo ,da lahko občasno uporabimo kordonsko rez tudi na prebujnih trtah,ki so bile do sedaj obremenjene z dvema šparonoma.V tem primeru boste na trti pustili tudi do 60 očes, kar zahteva zelo veliko zahtevne zelene rezi v času vegetacije.Do sedaj še nismo ugotovili negativnih posledic pri odstranitvi 20-30 zelenih poganjkov na trti, toda kljub temu priporočamo zmernost in previdnost!

Slika: Izmenična kordonska in šparonska rez

Praktični napotki pred rezjo:

- šparon iz starega šparona je bolj roden kot šparon iz lanskega reznika,kjer so običajno rozge zelo bujne
- rodni les, ki izhaja iz dvoletnega lesa, ta pa iz starine (lanski čep) je do 40% manj roden kot dvoleten,ki izrašča iz triletnega lesa.
- Če izrašča šparon nad osnovno žico nujno potrebuje ob sebi tudi reznik, v primeru, ko je zasnova šparona pod osnovno žico ga lahko krajšamo na velikost čepa, ali ga v celoti tudi opustimo.
- Ko hočemo starejšo trto znižati moramo skrajšati šparone in zmanjšati ali v celoti tudi opustiti število reznikov na trti in deloma z udarcem ali zarezovanjem prizadeti trto na tisti višini dela,kjer želimo vzpodbuditi rast mladik iz spečih oči.
- Na trti nimamo nikoli več reznikov , kot šparonov
- Na reznikih trta prej in bolj bujno odžene, zaradi tega imamo lahko škrbaste šparone in zakrnela očesa na šparonih(konkurenca)
- Pretirana “glava” na trtah deluje kot zamašek, ki ovira prosto pot rastlinskim sokovom in s tem povzroča zastajanje hranil in izredno bujne poganjke na reznikih in glavi,ki povzročajo zakrnelost oči na šparonih.Skrb vinogradnika je v nenehnem pomlajanju in obnavljanju, tudi starega lesa na trti.
- z rezjo prvenstveno določamo število rodnih mladik, šele nato množino grozdja
- skrb za dosledno odganjanje vseh rodnih oči in kasneje tudi za njihovo normalno rast, je pogoj za količinsko bogat in kakovostno nadpovprečen pridelek,

Rez v vinogradih do 1000 trt.

Vinogradniki s takim številom trt pravzaprav nimate vinograda, ampak imate istočasno ljubezen in veliko skrb v enem. Vam priporočamo, da si za trto vzamete čas, jo

čimbolj občudujete, jo božate in se pogovarjate z njo, še posebno pri zimski rezi. Rez opravite strokovno pravilno, z velikim zadovoljstvom in veseljem, na stroške ne gledajte, zakaj sami že dolgo dobro veste, da pijete najbolj drago vino prav iz svojega lastnega vinograda. Pri rezi lahko uporabljate vse oblike rezi, še posebno tiste, ki jih tudi dobro obvladate. Vse svoje delo v vinogradu resnično podvržite osebemu zadovoljstvu in pridelavi manjših količin zelo kakovostnega grozdja. Ob svojem delu v vinogradu naj vas slogan «Kako je meni, mene tako žal, če pijem slabo vino», vedno spremlja in opominja, da morate v svojem vinogradu pridelati kvalitetno grozdje in donegovati dobro vino!

Rez v vseh ostalih vinogradih

Prikazane različne oblike rezi, so vse strokovno pravilne in prav vse imajo svoje dobre in manj dobre lastnosti, idealne rezi ni, kot tudi ni idealne vzgojne oblike.

Prav vsak vinogradnik ima možnost, da z majhnimi dopolnitvami pri svoji rezi zmanjša število ur namenjenih za naslednjo rez, zboljša kakovost grozdju, zmanjša potrebo po gnojenju, zmanjša čas, ki je potreben za pletev v letnem času, izboljša se dozorevanje lesa, zaščita pred rastlinskimi boleznimi postane bolj učinkovita, poveča se zračnost in hitreje lahko opravimo trgatve in vse to ob pogoju, da se količinsko pridelava ne zmanjša.

Dva šparona in dva reznika

V vinogradih z med trsno razdaljo meter in več je to dokazano zelo dobra rez, ki omogoča povsem uspešno pridelavo grozdja. Ta rez zahteva od 100 do 150 ur najboljše plačanega strokovnega dela, na uro lahko obrežete do največ 40 trt. Posledica te rezi je 40 do 80 ur vezanja šparonov, prav tako potrebujemo za pravilno in dosledno opravljeno pletev do 100 ur/ha in končno trgatve z do 250 ur/ha. Ta rez prenese mnoge vinogradnikove napake in slabosti, zato botudi ostala tudi v bodoče, kot ena najbolj razširjenih oblik zimske rezi trte

Dva šparona in en reznik

Ko želimo trto znižati moramo tistemu najvišje ležečemu šparonu povsem odstraniti reznik in pustiti samo reznik tistemu nižje ležečemu. To obliko uporabljamo povsod tam, kjer imamo en šparon pod osnovno žico in želimo trto pomladiti in znižati. To je predstopnja načina rezi kjer več nimamo reznikov. en reznik manj povzroči boljše obraščanje in večjo rodnost šparonov

Slika: Pomlajevanje - dva šparona en reznik

Dva šparona in dva čepa; dva šparona in en čep

Pri tej rezi, ko je začetek šparona pod osnovno žico, lahko puščamo šparon iz starega šparona, reznika več ni, ostaja čep, ki ga potrebujemo samo še za pomlajevanje in ohranitev višine vzgojne oblike. Čep kot reznik na eno oko ostaja v tem primeru kot zlata rezerva. Posledica je manj pletve in hitro opravljena naslednja zimska rez. Tudi ta oblika je predstopnja oblike rezi brez reznikov.

Dva šparona brez reznikov in čepov

Ko imamo zasnovano šparonov vsaj 15 cm pod osnovno žico si lahko privoščite leto ali več, rez brez reznikov. Pri tej rezi posledično ni več pletve na glavi trte, mladice so lepo razporejene in trta obilno rodi. Pri tej rezi lahko vežete šparone že ob sami rezi v zimskem času, saj se zaradi svoje lege, ki je izpod žice, se šparon pri vezi lahko poveže in le redkokdaj zlomi. Past je lahko v predolghih šparonih in opuščanju pletve na šparonih, kar privede do slabega obraščanja na osnovi in hiter dvig rodnega lesa v naslednjem letu. Ta oblika je najvišja oblika rezi pri trtah, ki so odaljene druga od druge meter in več in jih obrezujemo na dva šparona. To je rez, kjer obrežete do 60 trt/uro, imate do 70 % manj pletve, vez šparonov je do 50% hitrejša, ob grozdju lahko strojno odstranimo listje in strojno tudi opravimo trgatev grozdja.

Slika : Pod osnovno žico – lahko samo šparon ali šparon in reznik

En šparon in reznik; en šparon in čep; en šparon brez reznika in čepa

V mladih, zatravljenih, povsem strojno obvladljivih vinogradih, zasajenih z 4000 do 6000 trt najboljših sort in klonskih selekcij, kjer je razdalja med trtami v vrsti manj kot 1 m, običajno med 0,7 in 0,9 m uvajamo enošparonsko vzgojno obliko, z 15 do 25 cm nižjim deblom od osnovne žice. Začetek šparona do osnovne žice ima nalogo reznika, nad osnovno žico, pa je šparon z največ 7 do 8 očmi. Ob zasnovi šparona je priporočljiv čep, ki pa ga rabimo vsaki dve do tri leta, ko je potrebno trto znižati. Pogoj je samo ta da moramo slabo rastoče trte obremeniti pri rezi z minimalno 8 očesi, srednje bujne od 10-12 in bujne z več kot 12 očesi/trto. Trte obrezane na en šparon praviloma imajo manjše število grozdov, ki so bolj razviti in pogosto se dogaja, da iz enega zimskega očesa odženeta, kar dve mladiki vsaka z dvema, ali celo tremi grozdiči, tako da je končni pridelek le nekoliko manjši kot pri klasični rezi.

Velika napaka so predolgi šparoni, daljši od 8-9 oči, saj prihaja zaradi tega do slabega odganjanja in tudi do nekakovostnega pridelka. Šparon in reznik sta v enem in skupaj imata lahko do največ 12 očes, bujne sorte do 15. Pogoj je samo v tem, da šparon nad osnovno žico nima več kot 8-9 oči in da se šparon končuje 10 cm do naslednje trte. Če želimo zadostiti tem zahtevam, moramo nujno znižati višino debla. Znižano deblo in podaljšan rodni les omogočata, da imajo poganjki dovolj svetlobe in sonca in če so bila dosledno opravljena zelena dela, lahko ob minimalnih stroških in popolni strojni oskrbi pričakujemo v običajnem pridelovalnem letu veliko količino kakovostnega in zdravega grozdja.

Slika: En šparon in en reznik

Prehod na eno šparonsko vzgojno obliko!

Uspešen prehod iz dvo šparonske na eno šparonsko vzgojno obliko je le tedaj ,ko nam uspe trto umiriti v njeni rasti. V primeru, ko vse obrezane enoletne rozge enega metra dolžine med trtami v vrsti skupaj tehtajo manj kot 1kg tedaj lahko brez težav preidete na enošparonsko vzgojno obliko.

V primeru če tehtajo več,pa je potrebno prehodno obdobje,ko boste obrezali na dva šparona, enega povezali, drugega pa v mesecu Maju odrezali, ali opravili izmenično šparonsko - kordonsko rez

Pomladitvena rez in rekonstrukcija prizadetih trt (rak, rumenice)

V času zimske rezi bi vas radi opozorili na pomlajevanje vseh tistih trt, ki so iz različnih razlogov tako opešale, da ne nudijo več možnosti za normalen pridelek grozdja. Pri trti, ki ji več ne morete narezati dolgega rodnege lesa ali šparona, najprej pregledajte vzroke, nato pa jo poskusite izpuliti. Tiste trte, ki jih povprečen rezač lahko izpuli je potrebno zamenjati z novimi, ker večinoma živijo samo na rosnih koreninah in so dolgoročno obsojene na propad. Pri tistih trtah, kjer pa to ni vzrok, odločno odrežite celotno deblo na višini 10- 15 cm nad cepljenim mestom. Rano praviloma premažemo z zaščitno smolo in v večini primerov se trta odzove z bujno rastjo mladih poganjkov.

V vinogradih je danes tako kot med ljudmi, vedno več je obolelosti z nevsakdanjimi in do sedaj skoraj nepoznanimi rumenicami, virusi in rakom. Občutljivost, prizadetost in alergije, kot posledice delnih zastрупitev, so posledice časa in razmer v katerih živimo in pridelujemo. Ne samo ljudje, tudi živali in rastline in med njimi tudi trta ni izjema, so občasno v stresu, tako klimatskih sprememb, kot onesnaženja tal, vode in zraka in to z različnimi strupenimi spojinami in snovmi. Staro pravilo, pravi, da se gniloba ne zdravi, ampak da se samo odstrani, kar še kako velja tako za razne oblike virusnih obolenj, rumenic in raka na trti. Zdravilo za vse te bolezni si mora v naravi trta najti sama, mi pa ji pomagajmo tako, da ustvarimo take pogoje, ki bodo to tudi omogočali. Pomoč trti je predvsem v tem, da pri rezi napadene trte ostro obrežemo in sicer nad cepljenim mestom in v podbudimo novo rast debla. Večina teh bolezni ima več stanj, med

katerimi je tudi stanje speče oblike, ki za obstoj rastline ni nevarna. Okužena in tako pomlajena trta lahko še vrsto let povsem normalno rodi, poskrbeti moramo, da se te trte ne razmnožujemo in da se te bolezni ne širijo na druge zdrave rastline. Po naši oceni je lahko ostra rez v takih primerih pomemben preventivni ukrep za zatiranje teh bolezni. V boju pred rumenicami in rakom priporočamo uporabo bakra, ki ne deluje kot zdravilo, temveč bolj kot učinkovito razkužilo.

Klasična rez mlade trte v 2. letu:

Pri tej rezi, mladi trti v prvem letu ne posvečamo pretirane pozornosti, saj je najbolj pomembno, da se trta »prime« in primerno raste. V drugem letu obrežemo te trte izključno na dve vidni očesi ne glede na njihovo moč in razvitost in nato v tretjem letu ustvarimo deblo do višine osnovne žice, in v primeru izredne bujnosti pustimo taki trti kar dolgi šparon. Opozoriti vas moramo, da tam, kjer je trta v prvem letu zrasla za več kot 1,5m in je imela na višini 60cm 8 mm in več in ste trto v drugem letu obrezali zgolj na 2 očesi, ste nehote za dolgi čas porušili tisto naravno razmerje med rastjo in rodnostjo. Posledica je pretirana bujnost, kar običajno posledično vpliva na hitro propadanje trt, na pretirano občutljivost na rastlinske bolezni in še posebno na sušo. Ta oblika rezi pove, da ste tradicionalist, da veliko ne razmišljate in da se morate še veliko naučiti. V vinogradu tako pri kvaliteti pridelka in še posebno pri vzgoji ni več povprečja. Kot je temelj pridelave kvalitetnega grozdja v izenačeni kakovosti, tako je pri vzgoji in rezi mlade trte potrebno, da doživimo vsako trto v vinogradu, kot osebnost zase in da za vsako trto najdemo tisti pravi način in pravilen osebni odnos.

Priporočena rez mlade trte v 2. letu

Kjer je trta v prvem letu zrasla za več kot 1,5m in je imela na višini 60 cm 8 mm in več, tedaj trte ne smete več obrezati na 2 vidni očesi. Taka trta se mora obrezati, kot da je stara 3 leta. Obstaja samo eden pogoj, da trto obremenimo z rodnimi očesi in povečano rastjo, ne pa tudi z vsem nastavljenim pridelkom. Če v drugem letu trto vzgojimo do višine, kot običajno v tretjem letu in ji pustimo od 4-6 poganjkov tedaj lahko na vsako rodno mladico pustimo samo en grozdič. Kdor nima časa ali ne zmore odstranjevati grozdja, ta naj raje dela po klasiki, zakaj bolje je imeti nekajletne težave z pretirano bujnostjo, kot z preobremenitvijo mlade trte. Samo ena preobremenitev trte do 5. leta starosti lahko uniči trto ali zmanjša njeno življenjsko obdobje za 15 ali več let. Vsaka preobremenitev mlade trte odločilno vpliva na zmanjšan razrast korenin, na povečano občutljivost na sušo, na zmanjšan obseg sprejemanja mineralnih sestavin iz zemlje in s tem na slabšo kakovost. Novejše ugotovitve dokazujejo, da prav razrast korenin odločilno vpliva tako na kvaliteto vina, kot tudi na priznanje izjemnega pridelovalnega območja.

Zato moramo mlado trto obvarovati vsakršne preobremenitve, kar pa ne pomeni, da trta v skladu s svojim razvojem ne sme obroditi grozdje. Pridelek na mladih trtah naj bo zgolj posledica in nikakor ne cilj našemu delu! Zgoden pridelek na mladih trtah v drugem in tretjem letu, je opravičljiv samo tedaj, ko nastopa kot posledica velike vitalne moči trte in umnega in skrbnega dela vinogradnika. Pravemu vinogradniku je torej pridelek do petega leta starosti trte lahko opravičljiv samo tedaj, ko nastopa zgolj kot posledica dobre rasti, skrbnega in strokovno pravičnega dela in nikoli kot cilj po velikem in zgodnjem pridelku.

Ob tem opozarjamo, da je zaradi take rezi potrebna opora že v drugem letu, prav tako pa je potrebno veliko več nege, kot običajno, še posebno v času zelenih del, s katerimi lahko hitro posegamo in tudi usmerjamo razvoj mlade trte. In kako bomo obrezali mlade trte, ki v prvem letu zrastejo do višine:

- rast mladice do 50cm, obrezali na največ 2 očesi
- rast mladice 120cm, do največ 6 očes, ali največ do višine 50cm
- 150cm, do največ 10 očes, ali do višine 80cm, če bo debelina na odrezanem mestu vsaj 7mm
- več kot 150 cm, do dolžine največ 12 očes ali dolžine 100cm, če bo debelina na odrezanem mestu vsaj 7mm

V primeru še bolj močne rasti in daljših razdalj med rodnimi očesi, lahko pustimo pri rezi na osnovni žici do največ 5 očes in nikoli dolgega šparona. Bolj ko je trta bujna več mora imeti poganjkov in tudi več moramo na taki mladi trti tudi odstranjevati grozdja.

Pridelek v drugem letu je torej opravičljiv, le tedaj ko vpliva na umiritev bujne rasti trte in tedaj ko nastopa zgolj kot posledica pravega odnosa vinogradnika do sebe, do trte in celotnega okolja.

Zimsko rez vinske trte opravite strokovno pravilno, oblikovno pa tako kot najbolj veste. Vsa priporočila predhodno preizkusite v svojem vinogradu na manjšem številu trt, ki jih boste kasneje pri naslednji rez lahko tudi vključili v svoj vinograd, lahko pa tudi ne.

Rez kot pogovor s trto, postorite z veseljem, vanj vključite vsa svoja znanja, veliko srca in življenske modrosti.

Štabuc Roman, univ. dipl. inž. Kmet
specialist za vinograd KGZS-Zavod Maribor
Simona Hauptman univ. dipl. inž. Kmet
specialist za vinograd KGZS-Zavod Maribor